

פרק חמישי בסידורה: הפגישה עם האישיות העיראקית הבכירה והגילויים על נאציזם של קארהיר

הצליח אלא להשתלט על כמה כפרים במישור, לרגלי ההרים. ההרים עצמם כפופים לשלטון כורדי.

שלטון זה אינו סדיר עדיין. המנהיג האגדתי, מוצטפה אל-בארזאני, הוא אדם זקן, אציל פיאודלי החי במתכונת העבר. הוא פועל כאמצעות השבטים — דבר המעכב את הקמתו של שלטון מרכזי ושל צבא סדיר, במקום קבוצות-הלוחמים מבני השבטים.

"ישראל השנייה" בצפון

ב ראש הפועלים למען אירגון מודרני יותר עומדת המפלגה הדמוקראטית הכורדית, שאחד ממנהיגיה הוא ג'לאל טאלאבאני, עורך-דין צעיר שחולל פלאים במלחמת-הפרטיזנים.

השפעת המפלגה מתגברת והולכת. לפני שנתיים התנגדה לשביתת-הנשק שהושגה בין בארזאני ובגדאד, ואז פעל המנהיג הקשיש נגדה. אך עתה, משנסתבר כי ממשלת בגדאד הפרה את כל הבטחותיה, עולה קרנה של המפלגה, וגם בארזאני התקרר אליה שוב. שאלתי אם אין הכורדים חוששים מן התחיות של "ישראל השנייה", שהדבקה להם. בן-שיחי עשה תנועה של ביטול. "אומרים עליהם כל-כך הרבה, שזה כבר אינו משנה". "הלוואי והיו ישראל השנייה — חזקים ומנובשים כמו ישראל! ההשיג וואה רק מעלה את קרנם, והם מתגאים בה".

האם אמר בארזאני את הדברים האנטי-ישראלים שיוחסו לו לפני שנתיים על-ידי רדיו בגדאד? המארח שלנו סיפר כי בארזאני הכחיש את הדברים באוזניו בפירוש. האיש העיראקי

גאח

אורי אבנרי

חיין: "יתכן שאמר משהו, כדי לסבר את אוזנם של הערבים שביקרו אצלו. אך הוא לא חושב כך. אין הוא אנטי-ישראלי.

"והוא יודע כי הכורדים אוהדים את ישראל."

אין הכורדים יכולים לשכוח כי חלק מן הצבא העיראקי חייב לעמוד הכן למיקרה של התלקחות בגבולות ישראל. לולא היה הצבא העיראקי להתרכז כולו למלחמה בכורדים. (ולחפף: לולא הכורדים, יכול היה הצבא העיראקי להופיע כגורם חשוב מול הגבול הישראלי.)

אחת התוצאות: משלחת הסטודנטים הכורדיים, שתשתתף בוועידת הנוער הדמוקראטי אשר תתקיים באלג'יר, החליטה לתמוך בדרישה לשתתף בוועידה משלחת ישראלית, בניגוד להחלטת ממשלת אלג'יריה.* הכורדים זקוקים לעזרה. לנשק, לכסף, למזון, לרפואות. הם עומדים לבדם, והם מוכנים לקבל עזרה מכל גורם.

אך גם בלי עזרה — אם יותקפו, ילחמו. איש לא ישבור אותם מבחינה צבאית. אולי לא ישיגו הכרעה בשדה-הקרב. אך הם ישיגו הכרעה בשטח אחר — במדיניות הפנימית של עיראק. זוהי החזית המכרעת.

עיראק: רעידת-אדמה מותקרת

כ י הכורדים אינם שואפים ברגע זה להיפרדות מעיראק. הם יודעים כי בעתיד הנראה לעין אין הדבר אפשרי. אך שואפים הם לאוטונומיה — מדינית, כלכלית וצבאית — בתוך עיראק.

על כן מהווים הכורדים הלוחמים גורם חשוב במישור-הכוחות העיראקי — ואין הם לבדם בזירה זו.

ברור לכורדים כי אין כל טעם לנהל משאומתן עם המרשאל עבד-אל-סלאם מוחמד עארף. כי עארף מייצג את הלאומנות הערבית הקיצונית ביותר. מאחוריו עומדים הלאומנים הערביים הקיצוניים. הם — ואיש לא מלבדם. מי עומד נגדו?

ברגע זה מתגבשת בעיראק קואליציה מחתרנית רחבה של כוחות חדשים ומתחרשים. קואליציה זו מנסה לגבש תוכנית משותפת, שתבי לול את הפלת עארף, ההכרה באוטונומיה הכורדית, רפורמה חברתית וקביעת יחס חדש לאחוזות הערביות.

מי הכוחות השייכים לקואליציה זו? הם כוללים ארבע מפלגות:

- המפלגה הכורדית, בשם הצפון המשוחרר וכל העם הכורדי.
- הקומוניסטים. אחרי השתייה שערך בהם עארף, בימי שותפותו עם אנשי אל-בעת, שוב התייצב כוחם. קיימים עתה שלושה פלגים קומוניסטיים בעיראק. הפלג החשוב ביותר הוא השלישי, בהנהגת זקי חירי ועוזי חבגי. זהו פלג מהפכני, התומך בנאצר תוך ביקורת, אנשי אל-בעת. אחרי הפרשה השחורה של שותפותה עם עארף, בה הביאה על עצמה את שינאת הכל, עברה הבעת העיראקית לאחרונה שינוי גדול. היא נקראת עתה "חזית אל-בעת אל-ערבי אל-אישטיראקי אל-יסארי" ("מפלגת התקומה הערבית הסוציאליסטית הדמוקרטית"). היא דוגלת בחזית כוללת, מן הקומוניסטים ועד הדמוקראטים, מסכימה לאוטונומיה כורדית.

● הכוחות הדמוקראטיים.

אנשי הכת השיעית* תומכים, כמובן, בחזית זו, אך כוחם הפוליטי חלש. קואליציה זו דוגלת בעיראק עצמאית ודמוקראטית, שתיתן את ידה לאחוזות ערביות, אך לא להקמת מדינה ערבית ייחודית שתבלע אותה. היא תכיר באוטונומיה כורדית.

הוספה בן-שיחי: היא לא תהיה אנטי-ישראלית.

"אל תשכח", אמר, "כי בעיראק היו תמיד כוחות שדגלו בהכרה בישראל. עוד בשנת

שכתי ושוהחתי עם ידיד, עורך אחד העתונים הגדולים באירופה, כאשר הודיעו לנו שפלוגי בא לביקור.

פלוגי הוא אישיות עיראקית חשובה ביותר, ששמו ידוע בעולם כולו. לא אזהה אותה כאן.

כאשר נכנס לחדר, הציג אותי ידידי בפניו. בלי לומר מילה, ניגש אלי האיש, חיבק אותי ונשק על לחי. "אני שמעתי שאתה פועל למען הכורדים", הסביר. "מעשיכם ידועים לנו היטב". האיש הוא אחד מחסידי מלחמת-השיחרור הכורדית.

לאחר מכן, במשך שלוש שעות, ישבנו והחלפנו דעות על המצב במרחב. תוך כדי כך שמעתי דו"ח על הנעשה בעיראק — מפי אדם שיש לו חלק מרכזי בכל המתרחש שם, ושהוא בן-בית אצל כמה מראשי מדינות ערב.

כורדיסטאן: המלחמה נמשכת

ל פי דברי רדיו קאהיר, עומד המרד הכורדי לפני חיסול בכל רגע. שום דבר אינו רחוק יותר מן האמת.

הכורדים מחזיקים מעמד — והם במוחים לחלוטין בנצחונם.

מבין שלוש המדינות שחילקו ביניהן את כורדיסטאן — איראן, תורכיה ועיראק — טוב ביותר המצב באיראן. אולי מפני שהכורדים קרובים ביותר, מבחינה גזעית ולשונית, לעם הפרסי.

השאה, שמצבו קשה בלאו הכי, אינו מעוניין לפתוח חזית חדשה נגד הכורדים. אין הוא תומך במלחמת-השיחרור הכורדית בעיראק, אך גם אינו מפריע לה. דרכי המחתרת הכורדית אל העולם החיצוני מובילות דרך איראן.

עד כה היו התורכים האויבים המושבעים ביותר של החרות הכורדית. הם ניסו להשמיד כל זכר לייחוד הכורדי. אסיר היה להדפיס עתונים בשפה הכורדית, ללמד ילדים בבית-ספר כורדי. למיליוני הכורדים בתורכיה אסור היה אפילו להזדהות ככורדים. הם הוגדרו כי "תורכים הריים".

עתה נראה כי חלה הפשרה ביחסה של תורכיה אל הכורדים. הסיבה נעוצה, כנראה, בהתפתחות הפנימית בתורכיה עצמה.

מפלגה ליברלית חדשה קמה בתורכיה, והיא מושכת אליה את מיטב הכוחות הצעירים והמשכילים. מפלגה זו זוכה לתמיכה גוברת והולכת באזורים הכורדיים. כך נמצא אפיק לפעולה פוליטית סדירה למען זכויות הכורדים.

כתוצאה מכך ניתן עתה לשבועון כורדי להופיע באיסטנבול. זהו העתון הכורדי הראשון בתורכיה מזה דור, והעתון הכורדי השני שהופיע אי-פעם באופן חוקי. שמו דאנגה ("קול", בשפת הכורדים).

ראש הכוחות החדשים, מוחמד עלי אייבאר בתורכיה, דוגל בזכותם של הכורדים להוות אומה מוכרת, בתוך תורכיה.

התפתחות זו חשובה מבחינה ישראלית. כי עד כה היה התירוצ העיקרי בפי ממשלת ישראל, כנגד טענות הוועד הישראלי למען כורדיסטאן, כי תמיכה ישראלית בכורדים תביא לניתוק היחסים הידידותיים בין תורכיה וישראל.

עתה, כשתורכיה מתקרבת ממילא לערבים, וכאשר ההתנגדות המסורתית של התורכים לשאיפות הכורדים נחלשת, מושמט הבסיס גם מתחת לתירוצ זה.

בעיראק עצמה שומר צבא הפשמארגה ("פרטיזנים", בשפה הכורדית) על האזור המשוחרר של כורדיסטאן. הודעות-הנצחון האחרונות של בגדאד כוזבות, כרגיל. הצבא העיראקי לא

* היוזמה לדרישה זו באה מצד המשלחת המערב-גרמנית, שבאה בעניין זה במגע עם הכורדים. עשרים משלחות כבר הודיעו על תמיכתן בדרישה. ביניהן: המשלחות מאיסליה, דומארק, רומניה.

** השיעים: הפלג הגדול השני של האיסלאם, המנוגד לפלג הסוני. בעיראק שולטים עתה הסונים הלאומנים, אך השיעים מהווים את הרוב במדינה ובבגדאד, בעיקר בשכבות העניות.

תעמולה אנטי-אנטי-שמית

כדי להחליש את הרושם של עשן הגילויים האחרונים על הקשרים בין חלק מן המיסטר המיצרי וגופים נאציים בעולם, החלה העתונות המיצרית לפרסם כתבות נלהבות על חייה האושר של יהודי מצרים. שני עמודים אלה, מתוך שבועון מיצרי, מתארים שימחה בבית-הכנסת בקאהיר. הכותרת: "וככה חיים היהודים במצרים".